

ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ

αγωγή: είναι η διαδικαστική πράξη που ένα πρόσωπο (ενάγων) απευθύνει στα πολιτικά δικαστήρια, η οποία στέφεται εναντίον άλλου προσώπου (εναγόμενου) με αίτημα την παροχή δικαστικής προστασίας.

ανθρώπινα δικαιώματα: είναι αξίες και γι' αυτό το λόγο είναι αναπαλλοτρίωτα και αδιαπραγμάτευτα. Αποτελούν τα θεμέλια της δημοκρατίας και πιθανή κατάργηση τους συνεπάγεται κατάργηση της δημοκρατίας.

αρχή επικουρικότητας: σύμφωνα με αυτή η Ε.Ε δρα μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και συνεπώς δύνανται να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.

αυτογνωσία: το «γνώθι σ' αυτόν» του Σωκράτη. Δηλαδή, η γνώση του εαυτού μας, η επίγνωση των προτερημάτων και των ελαττωμάτων μας.

βιομάζα: εννοούμε τα φυτικά και δασικά υπολείμματα, τα ζωικά απόβλητα και τα αστικά απορρίμματα και τα υπολείμματα της βιομηχανίας τροφίμων της αγροτικής βιομηχανίας.

βουλή: το σύνολο των αντιπροσώπων του λαού. Η βουλή ασκεί τη νομοθετική λειτουργία.

γεωπολιτική: η μελέτη των επιδράσεων της γεωγραφίας (ανθρώπινης και φυσικής) στις διεθνείς σχέσεις και στη διεθνή πολιτική.

γραφειοκρατία: η οργάνωση και άσκηση της διοίκησης (κυρίως του κράτους) μέσω γραφείων, με ιεραρχική δομή και καθορισμένες εργασίες. Συνήθως χρησιμοποιείται με αρνητικό περιεχόμενο, γιατί δηλώνει τις τυπικές και χρονοβόρες διαδικασίες στη διεκπεραίωση μιας υπόθεσης και κατ' επέκταση την ταλαιπωρία του πολίτη.

δημόσιος κατήγορος είναι ο δημόσιος λειτουργός που ασκεί εισαγγελικά καθήκοντα στις δίκες ενώπιον πταισματοδικείων.

διάδικοι: είναι τα πρόσωπα μεταξύ των οποίων διεξάγεται η δίκη, δηλαδή μεταξύ του ενάγοντα (αυτού που κάνει την αγωγή) και του εναγόμενου (αυτού εναντίον του οποίου στρέφεται η αγωγή).

δίκαιο: σύνολο υποχρεωτικών κανόνων που ρυθμίζουν την κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων. Το δίκαιο ρυθμίζει τη κοινωνική ζωή.

δικαιοσύνη: είναι ευρύτερη έννοια από το (θετό) δίκαιο, μάλλον ταυτίζεται με το φυσικό δίκαιο.

δικαίωμα: είναι η εξουσία που παρέχει ο νόμος στον άνθρωπο για να πραγματοποιήσει τα βιοτικά του συμφέροντα, για να αναπτύξει δραστηριότητα ωφέλιμη για τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο.

δικαίωμα αρνησικυρίας (veto): άρνηση επικύρωσης μιας συλλογικής απόφασης, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η λήψη της απόφασης αυτής.

δικαστήρια διοικητικά: αυτά που δικάζουν διαφορές μεταξύ πολιτών και διοίκησης.

δικαστήρια πολιτικά: αυτά που δικάζουν διαφορές μεταξύ πολιτών.

δικαστήρια ποινικά: αυτά που δικάζουν πολίτες που διέπραξαν αξιόποινες πράξεις.

δικαστήρια-Εφετείο: δικαστήριο δεύτερου βαθμού που εκδικάζει εφέσεις, δηλαδή υποθέσεις για τις οποίες έχει ασκηθεί έφεση κατά της απόφασης του δικαστηρίου πρώτου βαθμού.

δικαστήρια-Συμβούλιο της Επικρατείας: το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας.

δικαστήρια-Άρειος Πάγος: το ανώτατο πολιτικό και ποινικό δικαστήριο της χώρας.

δημοκρατία: το πολίτευμα, στο οποίο η πολιτική εξουσία πηγάζει από το λαό και ασκείται για τον λαό.

δημόσια διοίκηση: το σύνολο των δημοσίων/ κρατικών υπηρεσιών.

δημόσιος βίος: η πολιτική ζωή, οι παράγοντες που τη διαμορφώνουν και ο τρόπος άσκησης των κρατικών λειτουργημάτων.

δημοψήφισμα: η διαδικασία άμεσης ψηφοφορίας, στην οποία το εκλογικό σώμα ψηφίζει και αποφαινεται με ένα «ναι» ή με ένα «όχι» επί ενός συγκεκριμένου θέματος.

διάκριση εξουσιών: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία η εξουσία του κράτους διακρίνεται/ χωρίζεται σε επιμέρους εξουσίες.

διεθνής κοινότητα: η κοινότητα των κρατών είτε ορισμένων είτε όλων.

διεθνείς σχέσεις: οι σχέσεις που αναπτύσσονται στο διεθνή χώρο (έξω από τα όρια του κράτους), μεταξύ: κρατών, διεθνών οργανισμών και κρατών, διεθνών οργανισμών.

δομή: η διάρθρωση ενός συνόλου (δομή κοινωνίας: ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας της κοινωνίας).

ιθαγένεια: ο νομικός δεσμός που συνδέει ένα πρόσωπο με ορισμένο κράτος και ο οποίος συνεπάγεται δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αποκτάται είτε με βάση τη συγγένεια εξ' αίματος (iussanguinis) είτε με βάση τον τόπο γέννησης (iussoli).

ιθαγένεια ευρωπαϊκή: η ιθαγένεια που έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες. Έτσι κάθε πολίτης της Ε.Ε έχει δύο ιθαγένειες, του κράτους-μέλους και της Ε.Ε.

έγκληση: η καταγγελία αδικήματος από τον παθόντα με απαίτηση τιμωρίας του δράστη.

εκλογικό σώμα: το σύνολο των πολιτών που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν αντιπροσώπους. Στις εθνικές βουλευτικές εκλογές αποτελείται από τους Έλληνες πολίτες που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν.

εκλογικό σύστημα: είναι η μέθοδος κατανομής των βουλευτικών εδρών μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και υποψηφίων, με βάση τις ψήφους που πήραν στις εκλογές. Το εκλογικό σύστημα ρυθμίζει θέματα των εκλογών.

εξουσία: η δύναμη να διατάξεις και να επιβάλεις όσα διατάξεις. Είναι η νόμιμη δύναμη, δηλαδή το δικαίωμα κάποιων να διατάζουν και η υποχρέωση κάποιων άλλων να υπακούουν.

ευρωζώνη: είναι η ζώνη, ο χώρος, που ισχύει το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα (ευρώ).

κράτος δικαίου: αυτό στο οποίο η εξουσία ασκείται σύμφωνα με κανόνες δικαίου. Όλα τα όργανα του κράτους αλλά και οι πολίτες οφείλουν να σέβονται τους κανόνες δικαίου και τους θεσμούς.

κατάχρηση δικαιώματος: υπάρχει όταν η άσκηση του δικαιώματος υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλει η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη, ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.

κοινά: οι υποθέσεις και τα προβλήματα που απασχολούν το σύνολο των πολιτών.

κοινωνία πολιτών: ο ενδιαμέσος χώρος ανάμεσα στον πολίτη και στην εξουσία, που περιλαμβάνει ομάδες, οργανώσεις, κινήματα, θεσμούς κτλ., που δρουν πολιτικά και επιδιώκουν να επηρεάσουν την εξουσία.

κοινωνικό κράτος: εκείνο που εξασφαλίζει σε όλους τους πολίτες ορισμένα βασικά κοινωνικά αγαθά, όπως η παιδεία, η υγεία, η κοινωνική ασφάλιση, η εργασία, το καθαρό περιβάλλον, η κοινωνική δικαιοσύνη, οι ίσες ευκαιρίες κτλ.

κοινωνικοποίηση: μια διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου σε ένα κοινωνικό σύνολο, μια διαδικασία εκμάθησης των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας.

κομματικοποίηση: η δράση υπέρ κόμματος σύμφωνα με τις κομματικές πεποιθήσεις ή τις κομματικές εντολές.

κοσμοπολιτισμός: για τον πολίτη σημαίνει ότι είναι συγχρόνως πολίτης του κόσμου και πολίτης ενός κράτους.

κράτος: η πολιτική εξουσία μιας οργανωμένης κοινωνίας. Το κράτος σήμερα είναι θεσμός (και μηχανισμός) ανεξάρτητος από την κοινωνία.

κουλτούρα (καλλιέργεια): το σύνολο της πνευματικής παράδοσης και δημιουργίας ενός λαού.

κυβέρνηση: αποτελείται από το υπουργικό συμβούλιο, που απαρτίζεται από τον πρωθυπουργό και τους υπουργούς.

λαϊκή κυριαρχία: είναι βασική αρχή της δημοκρατίας, σύμφωνα με την οποία ο λαός είναι η πηγή κάθε κρατικής εξουσίας, ο λαός είναι το ανώτατο όργανο του κράτους.

λαϊκισμός: η κολακεία των αδυναμιών του λαού, αλλά και η υποστήριξη απόψεων που ευχαριστούν το λαό.

λειτουργία δικαστική: μία από τις τρεις λειτουργίες του κράτους. Ασκείται από τα δικαστήρια.

λειτουργία εκτελεστική: μία από τις τρεις λειτουργίες του κράτους. Ασκείται από τον πρόεδρο της δημοκρατίας και την κυβέρνηση.

λειτουργία νομοθετική: μία από τις τρεις λειτουργίες του κράτους. Ασκείται από τη βουλή και τον πρόεδρο της δημοκρατίας.

μαζική κοινωνία: αυτή στην οποία κυριαρχεί η μάζα, τα μεγάλα σύνολα. Δημιουργήθηκε τα νεότερα χρόνια με τη μετάβαση στη βιομηχανική, αστική, καπιταλιστική κοινωνία.

Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (ΜΜΕ): τα μέσα επικοινωνίας που μπορούν συγχρόνως να απευθύνονται σε πολλούς (εφημερίδα, ραδιόφωνο, διαδίκτυο κτλ.).

Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί Μ.Κ.Ο): οργανώσεις κυρίως με ανθρωπιστικό χαρακτήρα. Δρουν με βάση τις αρχές της συνεργασίας και της αλληλεγγύης και με βάση το δικαίωμα παρέμβασης υπέρ των αδυνάτων.

μήνυση: η προφορική ή γραπτή καταγγελία προς τις αρμόδιες αστυνομικές ή εισαγγελικές αρχές για την τέλεση αξιόποινης πράξης.

νομιμοποίηση: είναι ευρύτερη από την νομιμότητα, εμπεριέχει και τη συναίνεση και είναι απαραίτητη για κάθε εξουσία.

νομιμότητα: η συμφωνία με τους νόμους, με τους κανόνες δικαίου.

νόμος: ο γραπτός κανόνας δικαίου, που ψηφίζεται από τη βουλή.

ομάδες πίεσης/συμφερόντων: οργανωμένες ομάδες με σκοπό να ασκούν πίεση στην εξουσία για αποφάσεις σύμφωνες με τα συμφέροντά τους.

παγκοσμιοποίηση: σημαίνει ότι η κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου και ανθρώπων σε παγκόσμια κλίμακα, σημαίνει μεγαλύτερη επικοινωνία και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση μεταξύ των χώρων όλου του κόσμου. Άλλο διεθνοποίηση κι άλλο παγκοσμιοποίηση.

πολίτης: κάθε μέλος κράτους που έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια.

πολιτική: η τέχνη και η επιστήμη της διακυβέρνησης. Η συμμετοχή/ δράση του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.

πολιτικοποίηση: η διαδικασία εκμάθησης, διαμόρφωσης πολιτικής συνείδησης και συμμετοχής του πολίτη στις δημόσιες υποθέσεις.

πολιτική απάθεια: η αδιαφορία για την πολιτική. Μερικές φορές δεν είναι αδιαφορία για την πολιτική αλλά μια συνειδητή επιλογή.

πολιτική εξουσία: η πολιτική είναι συνυφασμένη με την εξουσία, δεν νοείται πολιτική χωρίς εξουσία. Η πολιτική εξουσία ορίζει το πλαίσιο δράσης των άλλων θεσμών αλλά και το δικό της. Για να είναι αποτελεσματική, δεν αρκεί να είναι νόμιμη, χρειάζεται να είναι και νομιμοποιημένη.

πολιτική ορθότητα: κίνημα που αρχικώς αποσκοπούσε στην εξάλειψη κοινωνικών προκαταλήψεων και στοιχείων που δήλωναν μειωτική διάθεση απέναντι σε μεμονωμένα άτομα ή κοινωνικές ομάδες. Το κίνημα αυτό σύντομα κατέληξε σε ακρότητες και σήμερα κατηγορείται για αδιαλλαξία και φανατισμό.

πολιτική συμμετοχή: η συμμετοχή/ δράση, ατομική ή ομαδική, του πολίτη στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, στις δημόσιες υποθέσεις.

πολιτικό κόμμα: ένωση πολιτών που επιδιώκει με την πολιτική δράση να επηρεάσει ή και να κατακτήσει την εξουσία, με στόχο να εφαρμόσει το πρόγραμμά της.

πολιτικό σύστημα: το μέρος (υποσύστημα) του κοινωνικού συστήματος που ασκεί την πολιτική εξουσία. Αποτελείται (κυρίως) από το κράτος και τους άλλους πολιτικούς θεσμούς (πολιτικά κόμματα, κοινωνία πολιτών, ΜΜΕ κτλ.).

πολιτικός: το πρόσωπο που συμμετέχει ενεργά σε εκλογικές αναμετρήσεις για να αντιπροσωπεύσει το λαό από οποιαδήποτε πολιτική θέση.

πολιτότητα/πολιτειότητα: η ιδιότητα του πολίτη, αυτός που συμμετέχει ελεύθερα και υπεύθυνα στα κοινά.

προπαγάνδα: η επιστημονική τεχνική της διάδοσης των ιδεών με σκοπό τον επηρεασμό της κοινής γνώμης.

στερεότυπα: είναι ιδέες και εικόνες, που είναι έτοιμες στο κεφάλι μας και παρεμποδίζουν τη λειτουργία της κρίσης, διότι υπάρχει μια εκ των προτέρων διαμορφωμένη κρίση.

Σύνταγμα: ο ανώτατος γραπτός νόμος του κράτους, που ρυθμίζει τη μορφή του πολιτεύματος και την οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας.

υποχρέωση: είναι η συμπεριφορά που επιβάλλει ο νόμος στον άνθρωπο ανεξάρτητα από την θέλησή του. Οι υποχρεώσεις επιβάλλονται εκτός από τον νόμο, από την κοινωνία και από την ηθική.

Φονταμενταλισμός: ο θρησκευτικός συντηρητισμός, και η αντιπαράθεση του προς τις φιλελεύθερες ή νεωτερικές τάσεις. Η τάση για επιστροφή στις πηγές της θρησκείας.